

MAQSUD SHAYXZODA DRAMATURGIYASI

Toshkent davlat transport universiteti

MAMUROVA F.I.

Khalilova M.

ABSTRACT:

Maqsud Shaykhzoda is one of the great figures of Uzbek dramaturgy, and his works are distinguished by the harmony of the national spirit, historical truth, and human values. In his plays, he skillfully reflected the inner feelings of a person, the ideas of social justice, and national independence. Shaykhzoda's dramatic works, such as "Jaloliddin Manguberdi" and "Mirzo Ulugbek," reflect the people's aspirations for freedom and progress through the fate of historical figures. His dramaturgy occupies a special place with the depth of images, the liveliness of dialogues, and the impressiveness of the stage. Therefore, Shaykhzoda is considered one of the playwrights who made a great contribution to the development of Uzbek theatrical art.

KEYWORDS: Uzbek dramaturgy, Maqsud Shaykhzoda, historical drama, science and enlightenment, historical truth, human values, theater art, Jaloliddin Manguberdi, Mirzo Ulugbek.

MAMUROVA F.I.

Xalilova.M.

ANNOTATSIYA:

Maqsud Shayxzoda o'zbek dramaturgiyasining yirik namoyandalaridan biri bo'lib, uning asarlari milliy ruh, tarixiy haqiqat va insoniy qadriyatlar uyg'unligi bilan ajralib turadi. U o'z pyesalarida insonning ichki kechinmalari, ijtimoiy adolat va milliy mustaqillik g'oyalarini mahorat bilan yoritgan. Shayxzodaning "Jaloliddin Manguberdi", "Mirzo Ulug'bek" kabi dramatik asarlari tarixiy shaxsiyatlar taqdiri orqali xalqning ozodlik va taraqqiyotga intilishlarini aks ettiradi. Uning dramaturgiyasi obrazlar teranligi, dialoglarning jonliligi va sahnaviy ta'sirchanligi bilan o'ziga xos o'rin tutadi. Shu bois, Shayxzoda o'zbek teatr san'ati rivojiga katta hissa qo'shgan dramaturglardan biri hisoblanadi.

KALIT SO'ZLAR:

O'zbek dramaturgiyasi, Maqsud Shayxzoda, tarixiy drama, ilm-ma'rifat, tarixiy haqiqat, insoniy qadriyatlar, teatr san'ati, Jaloliddin Manguberdi, Mirzo Ulug'bek.

KIRISH

O'zbek adabiyotining atoqli namoyondalaridan biri, mashhur shoir, zabardast dramaturg, adabiyotshunos olim, tarjimon va muallim Maqsud Shayxzoda. Maqsud Maqsumbek o'gli Shayxzoda 7- noyabr 1908-yil Ozarboyjonning Oqtosh shahrida tavallud topdi. Boshlang'ich va o'rta ma'lumotni Oqtosh shahrida oladi. So'ngra esa Boku pedagogika institutida sirtqii ta'limda o'qib, 1925-yildan Derkend shahrida muallimlik bilan shug'ullanadi.

Shoir 1928-yilda Toshkent shahriga kelib, turli gazeta va jurnallar tahririyatlarida, 1935-1938 Fanlar Qo'mitasi qoshidagi Til va adabiyot institutida ilmiy xodim, 1938-yildan to umrining so'ngiga qadar Nizomiy nomidagi Toshkent Davlat pedagogika institutining o'zbek mumtoz adabiyotining kafedrasida dotsent vazifasida xizmat qilib, yuqori malakali kadrlar tayyorladi.

Maqsud Shayxzoda faoliyatini 1929-yildan boshlaydi. Uning "O'n she'r"(1932),"Undoshlarim"(1933),"Uchinchi kitob"(1934) va "Jumhuriyat"(1935) to'plamlari nashr etilishi adabiyotga o'ziga xos ovozi shoir kirib kelayotganidan darak beradi. Maqsud Shayxzoda yaratgan asarlar bugungi kunda ham o'z qimmatini to'la saqlab kelmoqda. Ulkan so'z san'atkor haqida yozilgan ko'plab maqolalar mualliflari-shoirning zamondoshlari va shogirdlari uning benihoya ulug'vor, lekin shu qadar pokqalb, kamtarin inson bo'lganini e'tirof etadilar. Ko'plab talabalarga ustozlik qilgan shoir hayotda ham, ijodda ham ulkan siymo bo'lgan. Shoir serbaraka ijodiy badialar, ballada va dostonlar, "Jalolliddin Manguberdi" va "Mirzo Ulug'bek" kabi dramalar, 300 dan ziyod ilmiy va publitsistik asarlari bilan ko'plab kitobxonlarni va adabiyot ixlosmandlarni ko'nglidan joy oladi.

Shoir ko'p qirrali ijodkorlardan biri bo'lib, adabiyotning turli janrlarida faol ijod qiladi. Shuningdek shoir o'z faoliyati davomida tarjimonchilik bilan ham shug'ullanadi. U asosan quyidagi janrlarda asarlar yaratgan: "She'riyat", "Dramaturgiya" va "Nasr".

Maqsud Shayxzoda o'zbek dramaturgiyasining yirik namoyandalaridan biri bo'lib, uning ijodi o'zbek teatr san'ati rivojiga katta hissa qo'shgan. Uning dramatik asarlari tarixiy haqiqat, milliy g'oya va insoniy qadriyatlarni o'zida mujassam etgan bo'lib, ular bugungi kunda ham sahnalarda qo'yilib, tomoshabinlarga tarixiy saboqlar yetkazmoqda.

Maqsud Shayxzoda o'zbek dramaturgiyasida o'ziga xos uslub va yondashuvga ega bo'lgan ijodkorlardan biri bo'lib, uning pyesalari chuqur falsafiy mazmun, tarixiy haqiqat va insoniy qadriyatlar uyg'unligi bilan ajralib turadi. Uning dramaturgiyasining asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

Tarixiy manbalarga chuqur e'tibor- shoir o'z asarlarida tarixiy shaxsiyatlar va ularning taqdirini yotishga alohida ahamiyat bergan."Jaloliddin Manguberdi" va "Mirzo Ulug'bek" kabi pyesalarida milliy qahramonlar hayoti orqali xalqning mustaqillik va adolatga intilishi tasvirlangan.

Milliy g'oya vatanparvarlik ruhi- uning asarlarida milliy g'urur va ozodlik g'oyasi kuchli aks etgan.Shoir vatanparvarlik motivlarini dramatik konflikt va qahramonlarning ichki kecinmalari orqali ochib beradi.

Obrazlarning teranligi va xarakterlarning jonliligi-Shayxzodaning dramatic qahramonlari hayotiy, ko'p qirrali va ruhiy murakkablikka egadir. Tarixiy shaxslar shunchaki yodgorlik sifatida emas, balki his-tuyg'ulari,orzu-istaklari, ziddiyatlari bilan yashaydigan real insonlar sifatida tasvirlangan.

Falsafiy chuqurlik va jamiyatga oid muammolar- Shayxzodaning pyesalari shunchaki tarixiy voqealar emas, balki inson tafakkuri, ma`rifat va adolat muammolarini ko'taradi. "Mirzo Ulug'bek" dramasida ilm-fan va jaholat o`rtasidagi kurash markaziy o`rin tutadi.

Diologlarni jonliligi va sahnaviy ta`sirchanlik-Uning pyesalarida qahramonlar orasidagi suhbatlar tabiiy, jonli va ma`nodor.Dialoglar orqali nafaqat syujet rivojlantiriladi, balki xarakterlarning ichki dunyosi ochib beriladi.

Dramatik konflikt va keskinlikning yuksakligi-Shayxzoda asarlarida voqealar keskin rivoji burilishlarga, kuchli ichki va tashqi ziddiyatlarga boy. Bu esa uning pyesalarini tomoshabinlar uchun yanada ta`sirchan qiladi.

"Jaloliddin Manguberdi" dramasida vatanparvarlik g'oyasi.

Maqsud Shayxzodaning "*Jaloliddin Manguberdi*" dramasi o'zbek xalqining ozodlik va mustaqillik yo`lidagi kurashlarini aks ettiruvchi eng muhim asarlardan biridir. Asarda asosiy g'oya – vatanparvarlik, xalqning erkinligi uchun fidoyilik va milliy g'urur yuqori badiiy ifodada tasvirlangan.

Jaloliddin Manguberding vatanparvarlik timsoli sifatida gavdalantirilishi-Dramaning bosh qahramoni – Jaloliddin Manguberdi, jasur va vatanparvar sarkarda sifatida namoyon bo`ladi. U mo`g`ul bosqinchilariga qarshi mardonavor kurashib, xalqining erkinligini himoya qilish uchun hayotini baxsh etadi. Jaloliddin obrazi orqali Shayxzoda millat ozodligi yo`lida kurashish, o`z yurtining sha`ni va qadr-qimmatini himoya qilish g'oyalarini ilgari suradi.

Vatan ozodligi uchun fidoyilik va jasorat- Dramada Jaloliddinning qattiq sinovlardan o`tishi, har qanday sharoitda ham xalq va yurti asrashga intilishi uning haqiqiy vatanparvar sifatidagi obrazini shakllantiradi. U shaxsiy hayotidan, hatto o`z oilasi va yaqinlaridan ham voz kechib, faqat yurt mustaqilligi uchun kurashni o`zining asosiy burchi deb biladi.

Xalq va hukmdor birligi- Asarda faqat Jaloliddinning emas, balki butun xalqning dushmanga qarshi kurashga ko'tarilishi vatanparvarlik g'oyasini kuchaytiradi. Jaloliddin xalq bilan birdamlikda harakat qilib, ularni bosqinchilarga qarshi ruhlantiradi. Bu esa vatanparvarlikning jamoaviy xarakterini ochib beradi.

Milliy g'urur va mustaqillik harakati- Shayxzoda asarida Jaloliddinning eng asosiy maqsadi – xalqni mo'g'ullar zulmidan ozod qilish, o'z yurti mustaqilligini saqlab qolish ekanligi ta'kidlanadi. U shaxsiy manfaatlarni emas, balki millat manfaatlarini ustun qo'yadi. Asarning har bir qismida vatanparvarlik g'oyasi ustuvor bo'lib, qahramonlarning o'z yurtiga bo'lgan sadoqati ularning fe'l-atvorida yaqqol aks etadi. Dramaning bugungi kun uchun dolzarbligi- "*Jaloliddin Manguberdi*" asari faqat tarixiy asar bo'lib qolmay, balki bugungi kunda ham dolzarbdir. U yosh avlodga vatanparvarlik, jasorat va fidoyilik saboqlarini o'rgatadi. Yurtining mustaqilligi yo'lida kurashgan qahramon obrazi o'zbek milliy g'ururining ifodasi sifatida qadrlanadi.

Shoirning bu asaridan xulosa qilishimiz mumkinki shoir "*Jaloliddin Manguberdi*" dramasi orqali o'zbek xalqining vatanparvarlik ruhini yuksak darajada aks ettirib, milliy ozodlik g'oyalarini oldinga surdi. Asardagi Jaloliddin obrazi shunchaki tarixiy shaxs emas, balki har qanday davrda xalqning ozodligi uchun kurashadigan fidoyi insonning ramzi sifatida gavdalantirilgan.

"Mirzo Ulug'bek" asarida ilm-fan va ma'rifatning ulug'lanishi.

Maqsud Shayxzodaning "*Mirzo Ulug'bek*" dramasi buyuk alloma va davlat arbobi Mirzo Ulug'bek hayoti va faoliyatiga bag'ishlangan bo'lib, unda ilm-fan va ma'rifat g'oyalarining yuksak qadriyat sifatida ulug'lanishi markaziy o'rinni egallaydi. Asar orqali Shayxzoda o'z davrida ilm-fan taraqqiyotiga ulkan hissa qo'shgan, ammo jaholat va fitnalarning qurboniga aylangan buyuk hukmdorning fojiali taqdirini tasvirlaydi.

Ilm-fanning davlat va jamiyat taraqqiyotidagi o'rni- Mirzo Ulug'bek obrazi asarda ilm-fanni davlat rivojining asosiy ustunlaridan biri sifatida ko'rsatgan hukmdor sifatida gavdalantiriladi. U o'z saltanatida ilmiy faoliyatni rivojlantirish, astronomiyani keng targ'ib qilish va ma'rifat ahlini qo'llab-quvvatlash orqali xalqni taraqqiyot sari yetaklashga intiladi. Samarqandda qurilgan Ulug'bek madrasasi va rasadxona ilmiy taraqqiyotning eng muhim yutuqlaridan biri sifatida e'tirof etiladi. Ulug'bekning ta'kidlashicha, davlat qudrati faqatgina harbiy kuch bilan emas, balki ilm-fan va aql-idrok orqali mustahkam bo'ladi.

Ma'rifat va jaholat o'rtasidagi kurash- Dramaning asosiy konfliktlaridan biri ilm-ma'rifat va jaholat o'rtasidagi ziddiyatdir. Mirzo Ulug'bek o'z davrining eng yuksak ilmiy qarashlarini ilgari surgan bo'lsa-da, uning atrofidagi ayrim kimsalar jaholatni targ'ib qilib, ilm-fanga qarshi chiqadilar. Asarda diniy mutaassiblik va ta'limni rad

etuvchi qarashlarning hukmronligi Ulug‘bek uchun katta to‘siq bo‘lib, oxir-oqibat uning fojiali o‘limiga sabab bo‘ladi. O‘g‘li Abdulatifning fitnaga uchib, otasiga qarshi chiqishi ma‘rifatparvarlikning qanchalik zaif bo‘lishi mumkinligini ham ko‘rsatadi.

Ulug‘bekning ilmga fidoyiligi va olimlarga bo‘lgan hurmati- Mirzo Ulug‘bek asarda ilm yo‘lida barcha qiyinchiliklarni yengishga tayyor bo‘lgan fidoyi hukmdor sifatida tasvirlanadi. U ilm ahliga homiylik qilib, dunyoning eng mashhur olimlarini Samarqandga jamlaydi. Uning eng yaqin maslahatchilaridan biri bo‘lgan Qozizoda Rumiylar obrazi orqali olimlarning davlat va jamiyat uchun qanchalik muhim ekani ko‘rsatiladi. Ulug‘bek o‘zining hayotini ilm-fanga bag‘ishlaydi va hatto taxtni ham shu yo‘lda qurbon qiladi.

Asarning zamonaviy dolzarbligi- Mirzo Ulug‘bekning taqdiri orqali Shayxzoda nafaqat o‘tmishdagi tarixiy haqiqatni ochib beradi, balki bugungi jamiyat uchun ham muhim saboqlarni taqdim etadi. Ilm-fan taraqqiyotning eng asosiy omili ekanligi va uni qo‘llab-quvvatlash muhimligi ta‘kidlanadi. Jaholat va ilm o‘rtasidagi kurash har qanday davrda mavjud bo‘lishi mumkinligi ko‘rsatiladi. Davlat rahbarlari uchun ilm-fanga tayanish va ma‘rifatparvarlik yo‘lini tanlash qanchalik qimmatga tushishi mumkinligi ochib beriladi.

Maqsud Shayxzoda *"Mirzo Ulug‘bek"* asari orqali ilm-fanning ulug‘ligini, ma‘rifatning jamiyat hayotidagi muhim o‘rnini va jaholat bilan kurashning nechog‘lik murakkabligini mahorat bilan yoritgan. Ulug‘bek obrazi shunchaki tarixiy shaxs emas, balki har qanday davrda ilm va taraqqiyot yo‘lida fidokorlik bilan harakat qilgan buyuk ma‘rifatparvarning timsoli sifatida gavdalantirilgan.

Maqsud Shayxzoda dramaturgiyasining asosiy xususiyatlaridan biri – qahramonlarning chuqur ichki dunyosi va jonli xarakter ifodasi hisoblanadi. Uning dramatik asarlarida obrazlar oddiy tarixiy shaxs yoki ramziy qahramonlar emas, balki murakkab psixologik kechinmalarga ega bo‘lgan, hayotiy va jonli shaxslar sifatida tasvirlanadi. Qahramonning shakllanish bosqichi- Bu bosqichda qahramon o‘z oldiga qo‘ygan maqsadlarni anglaydi, ichki va tashqi omillar ta‘sirida shakllanadi. **Jaloliddin Manguberdi** (*"Jaloliddin Manguberdi"*) – yoshlikdan boshlab o‘z oldiga buyuk maqsad qo‘yadi: xalqni bosqinchilardan ozod qilish. **Mirzo Ulug‘bek** (*"Mirzo Ulug‘bek"*) – ilm-fanni rivojlantirish va ma‘rifatni yoyish uchun harakat qiladi.

Kurash va sinov bosqichi- Bu bosqichda qahramon turli qiyinchiliklar va sinovlar bilan yuzlashadi, hayot unga murakkab tanlovlarni taqdim etadi. Jaloliddin Manguberdi – mo‘g‘ullarga qarshi kurash olib borib, dushmanlarining kuchini anglaydi. Mirzo Ulug‘bek – jaholat va fitnalar oldida og‘ir qarorlar qabul qilishga majbur bo‘ladi.

Eng yuqori cho‘qqi va hal qiluvchi lahza-Bu bosqichda qahramon o‘zining eng muhim qarorini qabul qiladi va taqdiri hal bo‘ladi. Jaloliddin Manguberdi – hal qiluvchi janglarda jonbozlik ko‘rsatadi, lekin dushmanlar tomonidan qurshab olinadi. Mirzo Ulug‘bek – ilm va davlat o‘rtasida tanlov qilishga majbur bo‘ladi, ammo fitna qurboniga aylanadi.

Fojeviiy yoki g‘alaba bosqichi-Bu bosqichda qahramon o‘z taqdirining eng so‘nggi nuqtasiga yetadi. Bu ba‘zan g‘alaba, ba‘zan esa fojea bo‘lishi mumkin. **Jaloliddin Manguberdi** – oxir-oqibat dushmanlar tomonidan mag‘lub etiladi, ammo vatanparvarlik timsoli sifatida tarixda qoladi. Mirzo Ulug‘bek – o‘g‘li Abdulatif tomonidan o‘ldiriladi, lekin uning ilmiy merosi asrlar davomida saqlanib qoladi.

Shunday qilib, Shayxzodaning "*Jaloliddin Manguberdi*" va "*Mirzo Ulug‘bek*" asarlaridagi qahramonlar klassik qahramonlik yo‘lining to‘rt bosqichidan o‘tadi: shakllanish, sinov, hal qiluvchi lahza va yakuniy natija.

Tarixiy shaxslarni jonli talqini- Shoir tarixiy dramatismni chuqur o‘rganib, buyuk shaxslarning xarakterini oddiy qahramon sifatida emas, balki ichki dunyosi murakkab, ziddiyatli inson sifatida yaratadi. Jaloliddin Manguberdi – jasorat va fidoyilik timsoli bo‘lsa-da, u ham shubha, og‘riq, yo‘qotish va qaror qabul qilish jarayonida ichki azoblarni boshdan kechiradigan murakkab shaxs sifatida tasvirlanadi. Mirzo Ulug‘bek – ilm-fanni ulug‘lagan buyuk hukmdor bo‘lishiga qaramay, oilaviy va siyosiy fitnalar qurboniga aylangan fojiali qahramon sifatida gavdalanadi.

Ichki ziddiyat va dramatik kechinmalar-Shayxzoda qahramonlarini idealizatsiya qilmaydi, balki ularning ichki qarama-qarshiliklarini ham ochib beradi. **Jaloliddinning mo‘g‘ullarga qarshi kurash va oilasi o‘rtasidagi tanlovi** uning dramatik kechinmalarini ochib beradi. **Mirzo Ulug‘bekning ilm yo‘lidagi sadoqati va siyosiy voqelik o‘rtasida qiynalishi** uning shaxsiy fojeasiga sabab bo‘ladi.

Dialoglarning tabiiyligi va jonliligi-Shayxzodaning dramatik asarlarida qahramonlarning so‘zlari hayotiy, jonli va tabiiy chiqadi. Ularning muloqotlari faqat voqealar rivoji uchun emas, balki xarakterlarining ichki olamini ochib berish uchun xizmat qiladi. **Jaloliddinning** jang maydonida sodiq sarkardalari bilan bo‘lgan suhbatlari uning yetuk harbiy strateg ekanligini ko‘rsatadi. **Mirzo Ulug‘bekning** olimlar va farzandi Abdulatif bilan bo‘lgan bahs-munozaralari uning ilm yo‘lidagi qat‘iyatini va oilaviy rishtalar oldidagi ojizligini yaqqol aks ettiradi.

Ikki qirrali qahramonlar – faqat yaxshi yoki yomon emas-Shayxzoda asarlarida qahramonlar bir tomonlama emas, ularning harakatlarida insoniy zaiflik va kuchli jihatlar mujassam. **Mo‘g‘ullar** –bu asarda faqat bosqinchilar sifatida emas, balki o‘z strategiyasi va siyosati bilan kuchli davlat qurgan imperiya sifatida ham ko‘rsatilgan. Jaloliddinning ularga qarshi kurashi faqat shaxsiy nafratga emas, balki ikki

sivilizatsiyaning to'qnashuviga asoslanadi. Mo'g'ullar ham oddiy yovuz kuch emas, balki o'z qarashlari, madaniyati va harbiy taktikasi bor taraf sifatida tasvirlanadi. **Abdulatif** -bu dramada Murzo Ulug'bekning o'g'li bo'lib, u otasining fojiasiga sabab bo'lsa ham, yovuz qahramon sifatida emas, balki o'z davrining shafqatsiz siyosiy sharoitiga tushib qolgan inson sifatida tasvirlanadi. U taxt uchun kurashayotgan davrning qurboni bo'lgan va o'ziga bo'lgan bosimlar ostida noinsoniy qarorlar qabul qilgan murakkab shaxsdir.

Qahramonlarning tarixiy sharoit bilan bog'liqligi-Shayxzoda qahramonlarini o'z davrining ijtimoiy, siyosiy va madaniy sharoitiga mos holda yaratgan. Ularning qaror va harakatlari tarixiy haqiqat va real voqealarga asoslangan. Maqsud Shayxzodaning dramaturgiyasida obrazlar hayotiy, jonli va chuqur psixologik tahlil bilan yaratilgan. Uning qahramonlari oddiy tarixiy shaxslar emas, balki insoniy kechinmalari, qarama-qarshiliklari va dramatik kechinmalari bilan haqiqatga yaqin bo'lgan teran obrazlardir. Shu sababli uning asarlari o'quvchi va tomoshabinlarga kuchli ta'sir o'tkaza oladi.

.Maqsud Shayxzoda o'zbek dramaturgiyasida o'ziga xos uslubi, teran ma'naviy va tarixiy mazmuni bilan ajralib turadi. Uning asarlari jamiyatga katta ta'sir ko'rsatgan bo'lib, milliy ong, vatanparvarlik, ilm-ma'rifat va adolat g'oyalari keng targ'ib etgan. Shayxzodaning tarixiy dramalari milliy g'urur va tarixiy xotirani tiklashga xizmat qilgan. **Jaloliddin Manguberdi**" dramasi qahramonlik va Vatanga sadoqat g'oyasi ilgari surilib, o'zbek xalqining jasorati ulug'lanadi. "Mirzo Ulug'bek" asari orqali ilm-fan, ma'rifat va adolat g'oyalari targ'ib qilinib, ajdodlarning buyuk ilmiy yutuqlari yodga olinadi.

Bu asarlar milliy o'zlikni anglashga va tarixiy shaxslarni qahramon sifatida tan olishga xizmat qilgan.

Shayxzodaning asarlari xalq orasida vatanparvarlik ruhini kuchaytirgan. "Jaloliddin Manguberdi" orqali bosqinchilarga qarshi kurash g'oyasi mustahkamlanib, ozodlik yo'lida kurashish sharaflilik ekani ko'rsatildi. Uning dramalari o'zbek xalqining o'z tarixiga hurmat bilan qarashiga turtki bo'lib, mustaqillik g'oyalarining rivojlanishida katta rol o'ynagan.

Ilm-fan va ma'rifat targ'iboti. "Mirzo Ulug'bek" dramasi ilm-fanning buyuk qudrati va uning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni ta'kidlangan. Bu asar o'quvchilar va tomoshabinlarni ilmga bo'lgan e'tiborini oshirishga, yoshlarni ilm-ma'rifatga oshno qilishga xizmat qilgan.

Shayxzoda dramaturgiyasida ijtimoiy adolat, haqiqat va axloqiy qadriyatlar asosiy o'rinni egallaydi. Qahramonlarning dramatik taqdiri orqali jamiyatdagi zulm va adolatsizliklar fosh qilinadi. Uning asarlari tomoshabinlarni haqiqat va adolat uchun kurashishga undaydi. Shayxzodaning asarlari teatr sahnasida muvaffaqiyatli namoyish

etilgan va milliy dramaturgiya rivojiga katta hissa qo'shgan. Uning tarixiy dramalari teatr tomoshabinlarining intellektual darajasini oshirib, ma'naviy kamolotiga xizmat qilgan.

Maqsud Shayxzoda o'zining tarixiy va dramatik asarlari orqali o'zbek adabiyotiga ulkan hissa qo'shgan ijodkorlardan biri hisoblanadi. Uning dramaturgik merosi bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan bo'lib, milliy ong, vatanparvarlik, ilm-ma'rifat va adolat g'oyalari targ'ib etish nuqtai nazaridan dolzarb bo'lib qolmoqda. Shoirning tarixiy dramalari nafaqat san'at va adabiyot namunasi, balki yosh avlod uchun muhim tarbiyaviy ahamiyatga ega bo'lgan asarlardir. Ular orqali tarixiy xotira, milliy o'zlik, ilm-ma'rifat va adolat g'oyalari yosh avlodga yetkaziladi.

Shayxzodaning tarixiy dramalari yoshlarni ajdodlarning buyuk merosi bilan tanishtirishga xizmat qiladi. Asarlarda millatning kechmishi, buyuk shaxslari va ularning kurashi haqqoniy aks ettirilgan. Yosh avlod tarixni bilishi va undan saboq olishi, xatolarni takrorlamasligi, ajdodlariga munosib avlod bo'lishi kerakligi uqtiriladi. Uning asarlarida qahramonlar adolat uchun kurashadi, haqiqat yo'lida jon fido qiladi. Mirzo Ulug'bek va Abdulatif obrazi orqali, adolatsizlik va fitnalarning jamiyatni qanday inqirozga olib kelishi ko'rsatiladi. Bu esa yosh avlodni adolat, halollik va to'g'rilik yo'lidan borishga undaydi. Yosh avlod o'z milliy qadriyatlari va madaniyatini qadrlashni o'rganadi. Maqsud Shayxzodaning asarlari yosh avlodni vatanparvarlik, ilm-ma'rifatga bo'lgan ishtiyoq, adolat va insoniy fazilatlar ruhida tarbiyalaydi. Bu asarlar yoshlarni ajdodlari qoldirgan buyuk merosga hurmat bilan qarashga, tarixdan saboq olishga va kelajakka mustahkam qadam qo'yishga undaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shayxzoda, M. "Jaloliddin Manguberdi" – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1970.
2. Shayxzoda, M. "Mirzo Ulug'bek" – Toshkent: O'zbekiston nashriyoti, 1965.
3. Yo'ldoshev, B. "O'zbek dramaturgiyasi tarixi" – Toshkent: Fan nashriyoti, 1980.
4. Qo'shjonov, A. "Maqsud Shayxzoda ijodi va uning o'zbek adabiyotidagi o'rni" – Toshkent: Ma'naviyat nashriyoti, 2005.
5. Karimov, U. "O'zbek adabiyoti tarixi" – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi nashriyoti, 1998.
6. Xatamov, N. "O'zbek tarixiy dramasi" – Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti, 2010.
7. Olimov, B. "Maqsud Shayxzoda ijodiy merosi" – O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2008.

8. Rasulov, A. "O‘zbek dramaturgiyasida tarixiy haqiqat va badiiy talqin" – Toshkent: Universitet nashriyoti, 2015.
9. O‘zbek adabiyoti va san’ati jurnali. "Maqsud Shayxzoda dramaturgiyasi", 2012, №4.
10. Mamurova, F., & Boyxurozov, D. (2024, December). U YILLAR O ‘TGANLAR SAYXUNDAY OG ‘IR...(Maqsud Shayxzoda). In INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENCE (Vol. 1, No. 12, pp. 235-239).
11. Mamurova, F., & Ruzmatova, Z. (2024, October). PHILOSOPHER OF THE POET, WISDOM. In INTERNATIONAL CONFERENCE ON MODERN DEVELOPMENT OF PEDAGOGY AND LINGUISTICS (Vol. 1, No. 9, pp. 89-92).
12. Mamurova, F., & Aktamova, A. (2024, October). DEDICATION TO MAQSUD SHAYKHZODA. In INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENCE (Vol. 1, No. 10, pp. 294-298).
13. Islomovna, M. F. (2024, January). MAQSUD SHAYXZODA–IKKI XALQ DILBANDI. In INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENCE (Vol. 1, No. 1, pp. 263-266).